

เอกสาร
สรุปเนื้อหา
ที่ต้องรู้

รายวิชา สังคมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สค31001)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 27/2559

เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้

รายวิชาสังคมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รหัส สค๓๑๐๐๑

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามจำหน่าย

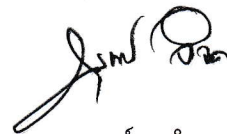
หนังสือเรียนนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
ลิขสิทธิ์เป็นของสำนักงาน กศน.สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับการศึกษา สำนักงาน กศน. ในฐานะผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายประชาชนทั่วไปที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว และเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สูงขึ้น สำนักงาน กศน. จึงได้จัดทำสรุปเนื้อหา ที่ต้องรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อได้สะดวก รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดีขึ้น

สรุปเนื้อหาที่ต้องรู้ มีเนื้อหาจากการนำหนังสือเรียนของสำนักงาน กศน. มาสรุปเนื้อหา ประเด็นสำคัญที่สอดคล้องตามผังการออกข้อสอบในแต่ละรายวิชาของสำนักงาน กศน. สำหรับ เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้นี้ สำนักงาน กศน. ได้จัดทำรายวิชาบังคับ ทั้งสิ้น 5 สาขา รวม 42 รายวิชา ทั้งนี้ สำนักงาน กศน. ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เกี่ยวข้อง มาสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้ ในรายวิชาดังกล่าว

สำนักงาน กศน. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์กับผู้เรียน กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามสมควร จึงขอขอบคุณ สถาบัน กศน. ภาคทุกภาค สถาบันการศึกษาทางไกล ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง มา ณ โอกาสนี้

(นายสุรพงษ์ จำจด)

เลขาธิการ กศน.

สิงหาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทที่ ๑ ภูมิศาสตร์ทางกายภาพทวีปเอเชีย	๑
กิจกรรมท้ายบทที่ ๑	๑๒
บทที่ ๒ ประวัติศาสตร์ทวีปเอเชีย	๑๔
กิจกรรมท้ายบทที่ ๒	๒๑
บทที่ ๓ เศรษฐศาสตร์	๒๒
กิจกรรมท้ายบทที่ ๓	๓๔
บทที่ ๔ การเมืองการปกครอง	๓๖
กิจกรรมท้ายบทที่ ๔	๔๑
คณะทำงาน	๔๓

บทที่ ๑ สภาพภูมิศาสตร์กายภาพ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของประเทศไทย

ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีที่ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของคาบสมุทรอินโดจีน จากการที่ประเทศไทยมีที่ตั้งเป็นคาบสมุทร จึงได้รับอิทธิพลจากทะเลอันดามันและทะเลจีนใต้ ภายในแผ่นดินมีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างกันไปตามภาค เช่น ที่ราบภูเขาชายทะเล และจากการมีที่ตั้งในเขตภูมิอากาศแบบร้อนชื้น มีลมมรสุมพัดผ่าน จึงทำให้มีพืชพรรณธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลากหลายเอื้อต่อการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของมนุษย์

ประเทศไทย แบ่งเป็น ๖ ภาค

๑. ภาคเหนือ
๒. ภาคกลาง
๓. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๔. ภาคตะวันตก
๕. ภาคตะวันออก
๖. ภาคใต้

ประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศและพืชพันธุ์ธรรมชาติตามลักษณะของภูมิภาคหรือท้องถิ่น สามารถจำแนกลักษณะภูมิประเทศออกเป็น ๖ เขต ดังนี้

๑. ทิวเขาและหุบเขาภาคเหนือ
๒. ที่ราบลุ่มน้ำภาคกลาง
๓. ที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๔. ทิวเขาภาคตะวันตก
๕. ชายฝั่งภาคตะวันออก
๖. คาบสมุทรภาคใต้

ลักษณะภูมิอากาศ

- ความร้อน
- ความหนาว
- ความชุ่มชื้น
- ความแห้งแล้ง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของทวีปเอเชีย

ทวีปเอเชีย เป็นดินแดนที่อยู่ทางซีกโลกตะวันออกและได้ชื่อว่าเป็นทวีปที่มีสิ่งตรงกันข้ามและสิ่งที่เป็นที่สุดของโลกอยู่หลาย ๆ อย่าง เช่น เป็นทวีปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือมีเนื้อที่ประมาณ ๔๔,๖๔๘,๙๕๓ ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่สูงที่สุดในโลก คือ ยอดเขาเอเวอเรสต์ ซึ่งมีความสูงประมาณ ๘,๘๕๐ เมตรหรือ ๒๙,๐๒๘ ฟุต มีท้องทะเลที่ลึกที่สุดอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก และยังเป็นทวีปที่มีประชากรมากที่สุดในโลกอีกด้วย

อาณาเขตติดต่อ ทวีปเอเชียมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

- ทิศเหนือ** ติดต่อกับมหาสมุทรอาร์กติก
- ทิศใต้** ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย
- ทิศตะวันออก** ติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิก ในเขตทะเลแบเร็ง
- ทิศตะวันตก** ติดต่อกับทะเลแดง คลองสุเอซ

ลักษณะภูมิประเทศ

ทวีปเอเชียมีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างกันมาก โดยในส่วนใหญ่เป็นภาคพื้นทวีปแบ่งออกเป็นเขตต่าง ๆ ได้ ๖ เขต ดังนี้

๑. เขตที่ราบต่ำตอนเหนือ
๒. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ
๓. เขตเทือกเขาสูงเป็นเขตเทือกเขาหินใหม่ตอนกลาง
๔. เขตที่ราบสูงตอนกลางทวีป
๕. เขตที่ราบสูงตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้
๖. เขตหมู่เกาะภูเขาไฟ

ลักษณะภูมิอากาศของทวีปเอเชีย สามารถแบ่งเขตภูมิอากาศได้ ๑๐ เขตดังนี้

๑. ภูมิอากาศแบบร้อนชื้นหรือแบบป่าดิบชื้น
๒. ภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อนหรือร้อนชื้นแถบมรสุม
๓. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าสะวันนาหรือทุ่งหญ้าเมือง
๔. ภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้นมีลักษณะคล้ายเขตภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน
๕. ภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้นภาคพื้นทวีป
๖. ภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน
๗. ภูมิอากาศแบบชื้นภาคพื้นทวีป
๘. ภูมิอากาศแบบทะเลทรายเขตร้อน
๙. ภูมิอากาศแบบขั้วโลกหรือแบบทุนดรา
๑๐. ภูมิอากาศแบบที่สูง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพทวีปยุโรป

ขนาดที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

- ทิศเหนือ** ติดต่อกับมหาสมุทรอาร์กติกและขั้วโลกเหนือ
- ทิศใต้** ติดต่อกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน จุดใต้สุดอยู่ที่เกาะครีต ประเทศกรีซ
- ทิศตะวันออก** ติดต่อกับทวีปเอเชีย โดยมีเทือกเขาอูรอลเป็นแนวเขตแบ่งทวีป
- ทิศตะวันตก** ติดต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก

ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งออกเป็น ๔ เขต ได้แก่

๑. เขตเทือกเขาตอนเหนือ
๒. เขตที่ราบสูงตอนกลาง
๓. เขตที่ราบตอนกลาง
๔. เขตเทือกเขาตอนใต้

แม่น้ำที่สำคัญในทวีปยุโรป มีดังนี้

- แม่น้ำโวลกา
- แม่น้ำดานูบ
- แม่น้ำไรน์

ลักษณะภูมิอากาศของทวีปยุโรป สามารถแบ่งเขตภูมิอากาศได้ ๗ เขต ดังนี้

๑. ภูมิอากาศแบบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
๒. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย
๓. ภูมิอากาศแบบพื้นสมุทร
๔. ภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้น
๕. ภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้นภาคพื้นทวีป
๖. ภูมิอากาศแบบไทกา
๗. ภูมิอากาศแบบขั้วโลกหรือภูมิอากาศแบบทุนดรา

ลักษณะเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมในทวีปยุโรป มีความเจริญทั้งในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม โดยมีเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ดังนี้

- การทำเกษตรกรรม
- การป่าไม้
- การประมง
- การเหมืองแร่
- การอุตสาหกรรม

ประวัติศาสตร์ แบ่งได้ ๓ สมัยคือ

๑. สมัยโบราณ
๒. กรีก
๓. โรมัน

สภาพแวดล้อมทางกายภาพทวีปอเมริกาใต้

ทวีปอเมริกาใต้เป็นทวีปที่ใหญ่เป็นอันดับ ๔ ของโลก รองจากทวีปเอเชีย ทวีปแอฟริกา และทวีปอเมริกาเหนือ

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับทวีปอเมริกาเหนือ

ทิศใต้ ติดต่อกับทวีปแอนตาร์กติกา มีช่องแคบเดรกเป็นเส้นกั้นเขตแดน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก จุดตะวันออกสุดอยู่ที่แหลมโคเคอรัสในประเทศบราซิล

ทิศตะวันตก ติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิก จุดตะวันตกสุดอยู่ที่แหลมปารินเยสในประเทศเปรู

ลักษณะภูมิประเทศของทวีปอเมริกาใต้ สามารถแบ่งออกได้ ๓ ลักษณะดังนี้

๑. เขตเทือกเขาตะวันตก ได้แก่ บริเวณเทือกเขาแอนดีส
๒. เขตที่ราบสูงตะวันออก
๓. เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำอยู่บริเวณตอนกลางของทวีป เป็นที่ราบดินตะกอนที่มีความอุดมสมบูรณ์ และกว้าง

ลักษณะภูมิอากาศ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภูมิอากาศของทวีปอเมริกาใต้

๑. **ละติจูด** พื้นที่ส่วนใหญ่ของทวีปครอบคลุมเขตอากาศร้อน และประมาณ ๑ ใน ๓ ของพื้นที่เป็นอากาศ

๒. ลมประจำ ได้แก่

- ๒.๑ ลมสินค้าตะวันออกเฉียงเหนือ
- ๒.๒ ลมสินค้าตะวันออกเฉียงใต้
- ๒.๓ ลมตะวันตกเฉียงเหนือ

๓. **ทิศทางของเทือกเขา** ทวีปอเมริกาใต้มีเทือกเขาสูงอยู่ทางตะวันตกของทวีป

๔. กระแสน้ำ ๓ สายที่สำคัญ คือ

- ๔.๑ กระแสน้ำอุ่นบราซิล ไหลเลียบชายฝั่งของประเทศบราซิล
- ๔.๒ กระแสน้ำเย็นฟอล์กแลนด์ไหลเลียบชายฝั่งประเทศอาร์เจนตินา
- ๔.๓ กระแสน้ำเย็นเปรู (ฮัมโบลต์) ไหลเลียบชายฝั่งประเทศเปรูและชิลี

เขตภูมิอากาศ แบ่งออกได้เป็น ๘ เขต ดังนี้

๑. ภูมิอากาศแบบป่าดิบชื้น ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแอมะซอน
๒. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเขตร้อน ได้แก่ บริเวณตอนเหนือและใต้ของกลุ่มแม่น้ำแอมะซอน
๓. ภูมิอากาศแบบทะเลทราย ได้แก่ ภาคใต้ของเปรูและภาคเหนือของชิลีเป็นบริเวณที่ร้อนและแห้งแล้งมาก
๔. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย ได้แก่ ทางตะวันออกของประเทศอาร์เจนตินาจนถึงที่ราบสูงปาตาโกเนีย
๕. ภูมิอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน ได้แก่ บริเวณชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก
๖. ภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้น ได้แก่ บริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของทวีป
๗. ภูมิอากาศแบบภาคพื้นสมุทร ได้แก่ บริเวณชายฝั่งทะเลอากาศหนาวจัด
๘. ภูมิอากาศแบบที่สูง ได้แก่ บริเวณเทือกเขาแอนดิส

ลักษณะเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม

- การทำเกษตรกรรม
- การเลี้ยงสัตว์
- การประมง
- การป่าไม้
- การทำเหมืองแร่
- อุตสาหกรรม

สภาพแวดล้อมทางกายภาพทวีปอเมริกาเหนือ

ทวีปอเมริกาเหนือ เป็นทวีปที่มีขนาดกว้างใหญ่ โดยมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ ๓ ของโลกรองจากทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกา มีพื้นที่ประมาณ ๒๔ ล้านตารางกิโลเมตร รูปร่างของทวีปอเมริกาเหนือมีลักษณะคล้ายสามเหลี่ยมหัวกลับ มีฐานกว้างอยู่ทางทิศเหนือ ส่วนยอดสามเหลี่ยมอยู่ทางทิศใต้

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับทะเลโบฟอร์ตมหาสมุทรอาร์กติกและขั้วโลกเหนือ

ทิศใต้ ติดต่อกับทวีปอเมริกาใต้ (มีคลองปานามาเป็นเส้นแบ่งทวีป)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับมหาสมุทรแอตแลนติก จุดตะวันออกสุดของทวีปอยู่ที่คาบสมุทรลาบราดอร์ ประเทศแคนาดา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับมหาสมุทรแปซิฟิก จุดตะวันตกสุดของทวีปอยู่ที่แหลมปรินซ์ออฟเวล รัฐอะลาสกา ประเทศสหรัฐอเมริกา

ลักษณะภูมิประเทศของทวีปอเมริกาเหนือ สามารถแบ่งออกได้ ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑. เขตเทือกเขาภาคตะวันออกเริ่มตั้งแต่เกาะนิวฟันด์แลนด์ทางตะวันออกเฉียงเหนือของแคนาดาจนถึงตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา

๒. เขตเทือกเขาสูงภาคตะวันตก ได้แก่ พื้นที่ชายฝั่งตะวันตกด้านมหาสมุทรแปซิฟิก ตั้งแต่เทือกเขาตอนเหนือสุดบริเวณช่องแคบแบริง ทอดตัวยาวทางใต้ของทวีป

๓. เขตที่ราบภาคกลาง เป็นที่ราบขนาดกว้างใหญ่ อยู่ระหว่างเทือกเขาตะวันออกและตะวันตก เริ่มตั้งแต่ชายฝั่งมหาสมุทรอาร์ติกจนถึงชายฝั่งอ่าวเม็กซิโก

แม่น้ำที่สำคัญในทวีปอเมริกาเหนือ มีดังนี้

- แม่น้ำมิสซิสซิปปี
- แม่น้ำเซนต์ลอว์เรนซ์
- แม่น้ำริโอแกรนด์

ลักษณะภูมิอากาศ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภูมิอากาศของทวีปอเมริกาเหนือ

๑. **ละติจูด** ทวีปอเมริกาเหนือตั้งอยู่ระหว่างละติจูด ๗ องศา ๑๕ ลิปดาเหนือ ถึง ๘๓ องศา ๓๘ ลิปดาเหนือใกล้ขั้วโลกเหนือ จึงทำให้มีเขตภูมิอากาศทุกประเภทตั้งแต่อากาศร้อนไปจนถึงอากาศหนาวเย็นแบบขั้วโลก

๒. **ลมประจำ** ลมประจำที่พัดผ่านทวีปอเมริกาเหนือ มีความแตกต่างกันตามช่วงละติจูด

๓. **ความใกล้ไกลทะเล** จากลักษณะรูปร่างของทวีปอเมริกาเหนือ ซึ่งตอนบนจะกว้างใหญ่ และค่อยๆ เรียวแคบลงมาทางตอนใต้ ทำให้ตอนบนของทวีปได้รับอิทธิพลจากมหาสมุทรมาน้อย ทำให้พื้นที่ตอนบนมีอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง

๔. **ทิศทางของเทือกเขา** ทิศทางการวางตัวของเทือกเขาในทวีปอเมริกาเหนือเป็นส่วนสำคัญในการทำให้พื้นที่ทางตอนใต้ของทวีปมีอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง

๕. **กระแสน้ำ** ทวีปอเมริกาเหนือมีกระแสน้ำ ๔ สาย

- ๕.๑ กระแสน้ำอุ่นกัลฟ์สตรีม
- ๕.๒ กระแสน้ำเย็นแลบราดอร์
- ๕.๓ กระแสน้ำอุ่นอลาสกา
- ๕.๔ กระแสน้ำเย็นแคลิฟอร์เนีย

เขตภูมิอากาศ แบ่งออกได้เป็น ๑๒ เขต ได้แก่

- ๑. ภูมิอากาศแบบร้อนชื้น
- ๒. ภูมิอากาศแบบทะเลทราย
- ๓. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าเขตร้อน
- ๔. ภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย

๕. ภูมิภาคอากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน
๖. ภูมิภาคอากาศแบบอบอุ่นชื้น
๗. ภูมิภาคอากาศแบบภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก
๘. ภูมิภาคอากาศแบบชื้นภาคพื้นทวีป
๙. ภูมิภาคอากาศแบบไทกา
๑๐. ภูมิภาคอากาศแบบทุนดรา
๑๑. ภูมิภาคอากาศแบบขั้วโลก
๑๒. ภูมิภาคอากาศแบบบริเวณภูเขาสูง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพของทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย

อาณาเขตติดต่อ

- ทิศเหนือ** ติดต่อกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียนในมหาสมุทรแปซิฟิก
- ทิศตะวันออก** ติดต่อกับทะเลคอรัลและทะเลแทสมันในมหาสมุทรแปซิฟิก
- ทิศใต้** ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย
- ทิศตะวันตก** ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย

ลักษณะภูมิภาคอากาศของทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย แบ่งเขตภูมิภาคเป็น ๖ ประเภท คือ

๑. ภูมิภาคอากาศทุ่งหญ้าเขตร้อน
๒. ภูมิภาคอากาศทุ่งหญ้ากึ่งทะเลทราย
๓. ภูมิภาคอากาศทะเลทราย
๔. ภูมิภาคอากาศเมดิเตอร์เรเนียน
๕. ภูมิภาคอากาศอบอุ่นชื้น
๖. ภูมิภาคอากาศภาคพื้นสมุทรชายฝั่งตะวันตก

สาเหตุ และลักษณะการเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่สำคัญ และการป้องกันอันตราย

ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่สำคัญ มีดังนี้

๑. พายุ
๒. น้ำท่วม
๓. แผ่นดินไหว
๔. ปรากฏการณ์เรือนกระจก
๕. ภาวะโลกร้อน
๖. ภูเขาไฟระเบิด

วิธีการป้องกันอันตรายเมื่อเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

๑. ติดตามสภาวะอากาศพังก่าเตือนจากกรมอุตุนิยมวิทยาสม่ำเสมอ
๒. สอบถามแจ้งสภาวะอากาศร้อนแก่กรมอุตุนิยมวิทยา
๓. ฝึกซ้อมการป้องกันภัยพิบัติเตรียมพร้อมรับมือ และวางแผนอพยพหากจำเป็น
๔. เตรียมพร้อมอพยพเมื่อได้รับแจ้งให้อพยพ

การป้องกันน้ำท่วมปฏิบัติได้ ดังนี้

๑. ติดตามสภาวะอากาศพังก่าเตือนจากกรมอุตุนิยมวิทยา
๒. ฝึกซ้อมการป้องกันภัยพิบัติเตรียมพร้อมรับมือ และวางแผนอพยพหากจำเป็น
๓. เตรียมน้ำดื่ม เครื่องอุปโภค บริโภค ไฟฉาย แบตเตอรี่ วิทยุกระเป๋าหิ้วเพื่อติดตาม

ข่าวสาร

๔. ซ่อมแซมอาคารให้แข็งแรงเตรียมป้องกันภัยให้สัตว์เลี้ยงและพืชผลการเกษตร
๕. เตรียมพร้อมเสมอเมื่อได้รับแจ้งให้อพยพไปที่สูง เมื่ออยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยและฝนตกหนัก

ต่อเนื่อง

๖. ไม่ลงเล่นน้ำ ไม่ขับรถผ่านน้ำหลากเมื่ออยู่บนถนนถ้าอยู่ใกล้น้ำ เตรียมเรือเพื่อการคมนาคม

การปฏิบัติป้องกันตัวเองจากการเกิดแผ่นดินไหว

๑. ควรมีไฟฉายพร้อมถ่านไฟฉายและกระเป๋ายาเตรียมไว้ในบ้าน
๒. ศึกษาการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
๓. ควรมีเครื่องมือดับเพลิงไว้ในบ้าน เช่น เครื่องดับเพลิง ถูทราย เป็นต้น
๔. ควรทราบตำแหน่งของวาล์วปิดน้ำ วาล์วปิดก๊าซ สะพานไฟฟ้าสำหรับตัด

กระแสไฟฟ้า

มาตรการป้องกันผลกระทบจากการเกิดปรากฏการณ์เรือนกระจก

๑. ส่งเสริมการสงวนและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
๒. มาตรการการในการลดปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์
๓. เลิกการผลิตและการใช้คลอโรฟลูออโรคาร์บอน
๔. หันมาใช้เชื้อเพลิงที่ก่อให้เกิดคาร์บอนไดออกไซด์ ในปริมาณที่น้อย
๕. การวิจัยเกี่ยวกับแหล่งพลังงานทดแทนอื่น
๖. หยุดยั้งการทำลายป่าไม้ และสนับสนุนการปลูกป่าทดแทน

วิธีการลดภาวะโลกร้อน มี ๗ วิธี ดังนี้

๑. ลดการใช้พลังงานที่ไม่จำเป็นจากเครื่องใช้ไฟฟ้า
๒. เลือกใช้ระบบขนส่งมวลชน
๓. ช่วยกันปลูกต้นไม้

๔. การชวนกันออกไปเที่ยวธรรมชาติภายนอก
๕. เวลาซื้อของพยายามไม่รับภาชนะที่เป็นโฟม
๖. ใช้กระดาษด้วยความประหยัด
๗. ไม่สนับสนุนกิจการใด ๆ ที่สิ้นเปลืองทรัพยากรของโลกเรา

การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

แผนที่ (Map) หมายถึง การแสดงลักษณะพื้นผิวโลกลงบนแผ่นราบโดยการย่อส่วน และการใช้สัญลักษณ์ไม่ว่าเครื่องหมายหรือสีแทนสิ่งต่าง ๆ บนพื้นผิวโลก แผนที่จึงต่างจากลูกโลกและแผนผัง

ความสำคัญของแผนที่

๑. ทำให้ทราบลักษณะทางธรรมชาติของพื้นผิวโลก
๒. ทำให้ทราบข้อมูลสถิติต่าง ๆ

ประโยชน์ของแผนที่

๑. ในการศึกษาลักษณะภูมิประเทศ แผนที่จะทำให้ผู้ศึกษาทราบว่าพื้นที่ใดมีลักษณะภูมิประเทศแบบใดบ้าง
๒. ต่อการศึกษาธรณีวิทยา
๓. ด้านสมุทรศาสตร์และการประมง เพื่อให้ทราบสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลธรณีวิทยา
๔. ด้านทรัพยากรน้ำรู้ข้อมูลเกี่ยวกับแม่น้ำและการไหล
๕. ด้านป่าไม้เพื่อให้ทราบคุณลักษณะของป่าไม้และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า

องค์ประกอบของแผนที่

๑. ชื่อแผนที่
๒. ขอบระวาง
๓. ทิศทาง
๔. สัญลักษณ์
๕. มาตราส่วน

องค์ประกอบของลูกโลก ประกอบไปด้วย

๑. เส้นเมริเดียนหรือเส้นแวง
๒. เส้นขนานหรือเส้นรุ้ง

ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. การสูญเสียทรัพยากรป่าไม้
๒. อุทกภัยและภัยแล้ง
๓. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน
๔. มลพิษจากขยะ
๕. มลพิษทางอากาศ

ประเภทของป่าไม้ในประเทศไทย

๑. ป่าดงดิบ
๒. ป่าสนเขา
๓. ป่าชายเลน
๔. ป่าพรุหรือป่าบึงน้ำจืด
๕. ป่าชายหาด

ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้

๑. การนำไม้มาสร้างอาคารบ้านเรือนและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ
๒. ใช้เป็นอาหารจากส่วนต่าง ๆ ของพืชทะเล
๓. ใช้เส้นใยที่ได้จากเปลือกไม้และเถาวัลย์มาถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่มเชือกและอื่น ๆ
๔. ใช้ทำยารักษาโรคต่างๆ

สาเหตุสำคัญของวิกฤตการณ์ป่าไม้ในประเทศไทย

๑. การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า
๒. การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อเข้าครอบครองที่ดิน
๓. การส่งเสริมการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ เศรษฐกิจเพื่อการส่งออก
๔. การกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่ากระทำไม่ชัดเจนหรือไม่กระทำเลยในหลาย ๆ พื้นที่
๕. การจัดสร้างสาธารณูปโภคของรัฐ
๖. ไฟไหม้ป่ามักจะเกิดขึ้นในช่วงฤดูแล้ง
๗. การทำเหมืองแร่

ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ

๑. การขาดแคลนน้ำหรือภัยแล้ง
๒. การเกิดน้ำท่วม
๓. การทิ้งสิ่งของและการระบายน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำ
๔. ปัญหาการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่เหมาะสม

๕. ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ

ทรัพยากรดิน ปัญหาการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมได้แก่

๑. การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมอย่างไม่ถูกหลักวิชาการ
๒. ขาดการบำรุงรักษาดิน
๓. การปล่อยให้ผิวดินปราศจากพืชปกคลุม ทำให้สูญเสียความชุ่มชื้นในดิน
๔. การเพาะปลูกที่ทำให้ดินเสีย
๕. การใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืชเพื่อเร่งผลิตผล

สาเหตุปัญหาของทรัพยากรสัตว์ป่า

๑. การทำลายที่อยู่อาศัย การขยายพื้นที่เพาะปลูก
๒. สภาพธรรมชาติการลดลงหรือสูญพันธุ์ไปตามธรรมชาติของสัตว์ป่า
๓. การล่าโดยตรง โดยสัตว์ป่าด้วยกันเอง
๔. การนำสัตว์จากถิ่นอื่นเข้ามา

มลพิษทางอากาศ

มลพิษทางอากาศ เป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในเขตเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร เนื่องจากมลพิษทางอากาศก่อให้เกิดผลกระทบต่อด้านสุขภาพอนามัย ไม่ว่าจะเป็นด้านกลิ่น ความรำคาญ ตลอดจนผลกระทบต่อสุขภาพที่เกี่ยวกับระบบการหายใจ หัวใจ และปอด

แนวทางการแก้ไขมลพิษทางอากาศ

๑. จัดหาและพัฒนาระบบการตรวจคุณภาพในอากาศ
๒. หาทางลดปริมาณสารมลพิษทางอากาศจากแหล่งกำเนิด
๓. กระตุ้นให้ผู้ขับขี่รถยนต์ให้ความสำคัญในการดูแลรักษาเครื่องยนต์ให้อยู่ในสภาพดีเพื่อลดควันดำ
๔. ออกมาตรการตรวจสอบและตรวจจับรถยนต์ที่มีควันดำ
๕. รณรงค์ให้ผู้ขับขี่รถยนต์มีวินัยและเคารพในกฎจราจร

กิจกรรมท้ายบทที่ ๑

๑. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภูมิอากาศของทวีปอเมริกาใต้ มีอะไรบ้าง

- แนวตอบ**
๑. ละติจูด
 ๒. ลมประจำ
 ๓. ทิศทางของเทือกเขา
 ๔. กระแสน้ำ

๒. การป้องกันภัยจากน้ำท่วมปฏิบัติได้อย่างไรบ้าง

- แนวตอบ**
๑. ติดตามสภาวะอากาศฟังคำเตือนจากกรมอุตุนิยมวิทยา
 ๒. ฝึกซ้อมการป้องกันภัยพิบัติเตรียมพร้อมรับมือ และวางแผนอพยพหากจำเป็น
 ๓. เตรียมน้ำดื่ม เครื่องอุปโภค บริโภค ไฟฉาย แบตเตอรี่ วิทยุกระเป๋าหิ้วเพื่อติดตามข่าวสาร
 ๔. ซ่อมแซมอาคารให้แข็งแรงเตรียมป้องกันภัยให้สัตว์เลี้ยงและพืชผลการเกษตร
 ๕. เตรียมพร้อมเสมอเมื่อได้รับแจ้งให้อพยพไปที่สูง เมื่ออยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยและฝนตกหนักต่อเนื่อง
 ๖. ไม่ลงเล่นน้ำ ไม่ขับรถผ่านน้ำหลากเมื่ออยู่บนถนนถ้าอยู่ใกล้น้ำ เตรียมเรือเพื่อการคมนาคม

๓. ในฐานะที่ท่านเป็นส่วนหนึ่งของประชากรโลก ท่านสามารถจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนได้อย่างไร บอกมา ๕ วิธี

- แนวตอบ**
๑. ลดการใช้พลังงานที่ไม่จำเป็นจากเครื่องใช้ไฟฟ้า
 ๒. เลือกใช้ระบบขนส่งมวลชน
 ๓. ช่วยกันปลูกต้นไม้
 ๔. การชวนกันออกไปเที่ยวธรรมชาติภายนอก
 ๕. เวลาซื้อของพยายามไม่รับภาชนะที่เป็นโฟม

๔. จงบอกประโยชน์ของการใช้แผนที่มา ๕ ข้อ

- แนวตอบ**
๑. ในการศึกษาลักษณะภูมิประเทศ แผนที่จะทำให้ผู้ศึกษาทราบว่าพื้นที่ใดมีลักษณะภูมิประเทศแบบใดบ้าง
 ๒. ด้านการศึกษาธรณีวิทยา
 ๓. ด้านสมุทรศาสตร์และการประมง เพื่อให้ทราบสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลธรณีวิทยา

๔. ด้านทรัพยากรน้ำรู้ข้อมูลเกี่ยวกับแม่น้ำและการไหล

๕. ด้านป่าไม้เพื่อให้ทราบคุณลักษณะของป่าไม้และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า

๕. องค์ประกอบหลักของลูกโลก ประกอบไปด้วยสิ่งใดบ้าง

แนวตอบ ๑. เส้นเมริเดียนหรือเส้นแวง ๒. เส้นขนานหรือเส้นรุ้ง

บทที่ ๒ ประวัติศาสตร์

การแบ่งช่วงเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

ยุคสมัยประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อการศึกษาประวัติศาสตร์เนื่องจากการแบ่งช่วงเวลาในอดีตอย่างเป็นระบบโดยพิจารณาจากหลักฐานที่เหลืออยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยตระหนักถึงความสำคัญของความต่อเนื่องของช่วงเวลา จะทำให้การลำดับเปรียบเทียบเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มีความชัดเจนขึ้นตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

การแบ่งช่วงเวลา มีพื้นฐานมาจากยุคสมัยทางศาสนา แบ่งออกเป็น

๑. การแบ่งช่วงเวลาตามประวัติศาสตร์ไทย
๒. การแบ่งช่วงเวลาตามประวัติศาสตร์สากล

การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์โดยการใช้หลักเกณฑ์การพิจารณารูปแบบและลักษณะของหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร สามารถแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์เป็นยุคต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. ยุคก่อนประวัติศาสตร์

๒. ยุคหิน เป็นยุคที่มนุษย์รู้จักนำหินมาดัดแปลงเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ โดยมีวิวัฒนาการ ดังนี้

๑. ยุคหินเก่า
๒. ยุคหินกลาง
๓. ยุคหินใหม่

๓. ยุคโลหะ ในยุคนี้มนุษย์เริ่มทำเครื่องมือเครื่องใช้จากโลหะแทนหินและกระดูกสัตว์ ยุคโลหะสามารถแบ่งย่อยไปได้อีก ๒ ยุค ตามลักษณะโลหะที่ใช้ คือ

๑. ยุคสำริด
๒. ยุคเหล็ก

๔. ยุคประวัติศาสตร์ เป็นช่วงเวลาที่มนุษย์รู้จักประดิษฐ์ตัวอักษรและบันทึกไว้บนวัสดุต่าง ๆ เช่น แผ่นหิน แผ่นดินเหนียว แผ่นผ้า ยุคประวัติศาสตร์แบ่งออกเป็นยุคสมัยต่าง ๆ ดังนี้

๑. สมัยโบราณ
๒. สมัยกลาง
๓. สมัยใหม่หรือยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ
๔. สมัยปัจจุบัน

หลักเกณฑ์การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ มีดังนี้

การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์สากล

๑. แบ่งตามความเจริญทางอารยธรรมมนุษย์
๒. แบ่งตามการเริ่มต้นของเหตุการณ์สำคัญ
๓. แบ่งตามชื่อจักรวรรดิหรืออาณาจักรที่สำคัญที่เคยรุ่งเรือง
๔. แบ่งตามราชวงศ์ที่ปกครองประเทศ
๕. แบ่งตามการตั้งเมืองหลวง

การแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ไทย

๑. สมัยโบราณหรือสมัยก่อนสุโขทัย
๒. สมัยสุโขทัย
๓. สมัยอยุธยา
๔. สมัยธนบุรี
๕. สมัยรัตนโกสินทร์

แหล่งอารยธรรมโลก

อารยธรรมของมนุษย์ยุคประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ อารยธรรมของโลกตะวันออก ส่วนใหญ่มีรากฐานมาจากแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่ของโลก คือ จีนและอินเดีย

อารยธรรมจีน

ประเทศจีน เป็นประเทศที่มีอารยธรรมยาวนานที่สุดประเทศหนึ่ง วัฒนธรรมของอารยธรรมจีนสมัยก่อนประวัติศาสตร์มีแหล่งอารยธรรมที่สำคัญ ๒ แหล่ง คือ

- **ลุ่มแม่น้ำฮวงโห** พบความเจริญที่ เรียกว่า วัฒนธรรมหยางเซา พบหลักฐานที่เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีลักษณะสำคัญคือ เครื่องปั้นดินเผาเป็นลายเขียนสี

- **ลุ่มน้ำแยงซี (Yangtze)** บริเวณมณฑลชานตุงพบ วัฒนธรรมหลงชาน พบหลักฐานที่เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีลักษณะสำคัญ คือ เครื่องปั้นดินเผาที่มีเนื้อละเอียดสีดำขัดมันเงา

อารยธรรมอินเดีย

อินเดียเป็นแหล่งอารยธรรมที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของโลกบางที่เรียกว่า แหล่งอารยธรรม ลุ่มแม่น้ำสินธุอาจแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของอินเดียได้ ดังนี้

- **สมัยก่อนประวัติศาสตร์** พบหลักฐานเป็นซากเมืองโบราณ ๒ แห่งในบริเวณลุ่มแม่น้ำสินธุ คือ เมืองโมเฮนโจดาโร ทางตอนใต้ของประเทศปากีสถานเมืองอารับปาในแคว้นปันจาบ ประเทศปากีสถานในปัจจุบัน

- สมัยประวัติศาสตร์ เริ่มเมื่อมีการประดิษฐ์ ตัวอักษรขึ้นใช้โดยชนเผ่าอินโด - อารยัน ซึ่งตั้งถิ่นฐานบริเวณแม่น้ำคงคา แบ่งได้ ๓ ยุค

๑. ประวัติศาสตร์สมัยโบราณ
๒. ประวัติศาสตร์สมัยกลาง
๓. ประวัติศาสตร์สมัยใหม่

การแพร่ขยายและการถ่ายทอดอารยธรรมอินเดีย

อารยธรรมอินเดีย แพร่ขยายออกไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วทวีปเอเชียโดยผ่านทาง การค้า ศาสนา การเมือง การทหารและได้ผสมผสานเข้ากับอารยธรรมของแต่ละประเทศจน กลายเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมสังคมนั้น ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียง ภูมิภาคเอเชียกลาง ภูมิภาคที่ ปรากฏอิทธิพลของอินเดียมากที่สุดคือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ส่วนที่ ๒ อารยธรรมของโลกตะวันตก หมายถึง ดินแดนแถบตะวันตกของทวีปเอเชีย

รวมเอเชียไมเนอร์และทวีปแอฟริกา อียิปต์ เมโสโปเตเมีย กรีก และโรมัน

อารยธรรมอียิปต์

อียิปต์โบราณหรือโอียคุปต์เป็นหนึ่งในอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ ทางตะวันออกเฉียงเหนือของทวีปแอฟริกา อารยธรรมอียิปต์โบราณเริ่มขึ้นประมาณ ๓,๑๕๐ ปี อารยธรรมอียิปต์พัฒนาการมาจากสภาพของกลุ่มแม่น้ำไนล์

อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

กำเนิดขึ้นในบริเวณลุ่มแม่น้ำ ๒ สาย คือ แม่น้ำไทกริสและแม่น้ำยูเฟรติส ปัจจุบัน อยู่ในประเทศอิรัก คนกลุ่มแรกที่สร้างอารยธรรมเมโสโปเตเมียขึ้น คือ สุเมเรียน ผู้คิดประดิษฐ์ ตัวอักษรขึ้นเป็นครั้งแรกของโลก

อารยธรรมกรีก

อารยธรรมกรีกโบราณ ได้แก่ อารยธรรมนครรัฐกรีก คำว่า กรีก เป็นคำที่พวกโรมัน ใช้เป็นครั้งแรก ชาวกรีกเรียกตัวเองว่า เฮลีนส์ (Hellenes) เรียกบ้านเมืองของตนว่า เฮลัส (Hellas) และเรียกอารยธรรมของตนว่า อารยธรรมเฮลีนิก (Hellenic Civilization) อารย ธรรมกรีก รู้จักกันในนามของอารยธรรมคลาสสิก สถาปัตยกรรมที่เด่นคือ วิหารพาเธนอน ประติมากรรมที่เด่นที่สุด คือ รูปปั้นเทพซีอุส วรรณกรรมที่เด่นคือ อีเลียดและ โออดิสต์ (I liad and Oelyssay) ของโฮเมอร์

อารยธรรมโรมัน

อารยธรรมโรมันเป็นอารยธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากกรีก สถาปัตยกรรม ที่เด่น ได้แก่ วิหารพาเธนอน หลังคารูปโมโนกรูม โคลอสเซียม อัฒจันทร์สำหรับดูกีฬาซึ่งจุ ผู้ดูได้ถึง ๔,๕๐๐ คน วรรณกรรมที่เด่นที่สุดคือ เรื่องอีเนียด (Aeneid) ของเวอร์จิล

ประวัติศาสตร์ชาติไทย

ความเป็นมาของดินแดนประเทศไทยในสมัยโบราณส่วนใหญ่มาจากหลักฐานด้านโบราณคดีและเอกสารประวัติศาสตร์จีนโบราณและภาพถ่ายทางอากาศและเห็นถึงที่ตั้งและสภาพของแหล่งชุมชนโบราณในประเทศไทย

ดินแดนในประเทศไทยมีทั้งพัฒนามาจากอาณาจักรเดิมและมีการอพยพย้ายเข้ามาของกลุ่มคนพูดภาษาไทย - ลาวจากถิ่นบรรพบุรุษ ซึ่งอยู่ตอนใต้ของประเทศจีนเดิม เข้ามายังดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ราวคริสต์ ศตวรรษที่ ๑๐ รัฐของชาวไทยมีความสำคัญตามยุคสมัย ได้แก่ อาณาจักรโยนกเชียงแสน อาณาจักรล้านนา อาณาจักรสุโขทัย อาณาจักรอยุธยา และได้พัฒนามาเป็นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕ เป็นต้นมา

กรุงธนบุรี พ.ศ. ๒๓๑๐ - ๒๓๒๕

หลังจากพระเจ้าตากสินได้กอบกู้กรุงศรีอยุธยากลับคืนจากพม่าได้แล้วพระองค์จึงย้ายเมืองหลวงมาอยู่ที่กรุงธนบุรีแล้วปราบดาภิเษกขึ้นเป็นกษัตริย์ทรงพระนามว่า “พระบรมราชาธิราชที่ ๔” ครองกรุงธนบุรี ๑๕ ปี

ด้านการปกครอง

หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียให้แก่พม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ บ้านเมืองอยู่ในสภาพไม่เรียบร้อย มีการปล้นสะดมกันบ่อย ผู้คนจึงหาผู้ ค้ำครองโดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเรียกว่า ชุมชุม สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงใช้เวลาภายใน ๓ ปี ยกกองทัพไปปราบชุมชนต่าง ๆ พระองค์ทรงยึดถือและปฏิบัติตามระเบียบการปกครองแบบสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายตามที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงวางระเบียบไว้

ลักษณะการปกครอง ในส่วนกลางมีตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี ๒ ตำแหน่ง ได้แก่

๑. สมุหนายก ควบคุมดูแลหัวเมืองฝ่ายเหนือ

๒. สมุหกลาโหม ควบคุมดูแลหัวเมืองฝ่ายใต้

ส่วนภูมิภาค แบ่งเป็น หัวเมืองชั้นใน คือ เมืองที่รายรอบพระนคร และหัวเมืองชั้นนอก คือ เมืองที่อยู่ไกลพระนคร

กรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๕ - ปัจจุบัน

หลังจากปราบดาภิเษกขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ในปี พ.ศ. ๒๓๒๕ แล้วสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกทรงใช้พระนามว่า “พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก” และได้ย้ายราชธานี จากกรุงธนบุรีข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามายังฝั่งตรงข้าม และตั้งชื่อราชธานีใหม่นี้ว่า “กรุงเทพมหานคร” พร้อม ๆ กับการสถาปนาราชวงศ์จักรีขึ้นมา โดยกำหนดในวันที่ ๖ เมษายน ของทุกปีเป็นวันจักรี

สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของกรุงรัตนโกสินทร์นั้นตั้งอยู่บริเวณแหลมยื่นลงไปในแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออกมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านลงมาจากทางเหนือผ่านทางตะวันตกและใต้ก่อนที่จะมุ่งลงใต้สู่อ่าวไทยทำให้คูคล้ายกับกรุงศรีอยุธยา รัชกาลที่ ๑ โปรดเกล้าให้ขุดคูพระนครตั้งแต่บางลำพูไปถึง วัดเลียบ

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง

สภาพการณ์โดยทั่วไปของบ้านเมืองก่อนเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

สังคมไทยกำลังอยู่ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความทันสมัยตามแบบตะวันตกในทุกๆ ด้านอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปแผ่นดินเข้าสู่ความทันสมัยในรัชกาลที่ ๕ (พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๕๓) สมัยรัชกาลที่ ๖ สมัยรัชกาลที่ ๗ (พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๕)

สาเหตุการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. ๒๔๗๕

๑. ความเสื่อมของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
๒. การได้รับการศึกษาตามแนวความคิดตะวันตกของบรรดาชนชั้นนำในสังคมไทย
๓. ความเคลื่อนไหวของบรรดาสื่อมวลชน
๔. ความขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
๕. สถานการณ์คลังของประเทศและการแก้ปัญหา

บุคคลสำคัญของไทย และของโลกในด้านประวัติศาสตร์

บุคคลสำคัญของไทยและของโลก

สมัยกรุงสุโขทัย

๑. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
๒. พระมหาธรรมราชาที่ ๑

สมัยกรุงศรีอยุธยา

๑. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
๒. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒
๓. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

สมัยกรุงธนบุรี

๑. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

๑. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก
๒. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
๓. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
๔. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
๕. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์
๖. ขรัวอินโข่ง
๗. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
๘. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ ๙)
๙. พระยากัลยาณไมตรี (ดร.ฟรานซิส บี แชร์)
๑๐. หมอบรัดเลย์

เหตุการณ์สำคัญของโลกที่มีผลต่อปัจจุบัน

เหตุการณ์สำคัญที่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของโลกนั้นหมายถึงเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงภายหลังสงครามสิ้นสุด ซึ่งพบว่าสหประชาชาติสามารถยับยั้งการทำสงครามอาวุธได้ในระดับหนึ่ง แต่เมื่อสงครามอาวุธผ่านไปเหตุการณ์ปัจจุบันจะกลายเป็นสงครามเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม จารีตประเพณี รวมถึงการเมืองการปกครองในปัจจุบัน ซึ่งเหตุการณ์สำคัญในอดีตที่ส่งผลต่อปัจจุบันมี ดังนี้

๑. สงครามโลกครั้งที่ ๑ และ ๒
๒. สงครามเย็น
๓. สงครามเศรษฐกิจ
๔. เหตุการณ์โลกปัจจุบัน

บทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการพัฒนาชาติไทย

๑. บทบาทและหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ ด้านการเมือง

สถาบันพระมหากษัตริย์ได้มีบทบาทเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การรวมชาติ การสร้างเอกราช การวางรากฐานการเมืองการปกครอง การสร้างเสถียรภาพทางการเมืองการปกครอง การปฏิรูปการปกครองแผ่นดินตั้งแต่อดีตสืบต่อมาตลอดปัจจุบันบทบาทของพระมหากษัตริย์ มีส่วนช่วยสร้างเอกภาพของประเทศเป็นอย่างมาก คนไทยทุกกลุ่มไม่ว่าศาสนาใดมีขนบธรรมเนียมแตกต่างกันอย่างไรก็มีความรู้สึกร่วมในการมีพระมหากษัตริย์องค์เดียวกัน

๒. บทบาทและหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ ด้านการปกครอง

บทบาทของพระมหากษัตริย์มีส่วนช่วยเป็นอย่างมากที่ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย เพราะการที่ประชาชนเกิดความจงรักภักดีและเชื่อมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงมีผลส่งผลให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขด้วยเนื่องจากเห็นว่าเป็นระบอบที่เชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนนั่นเอง

๓. บทบาทและหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ ด้านการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ

พระมหากษัตริย์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทั้งปวงเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขและความเจริญแก่สังคม ได้ทรงริเริ่มโครงการต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พระราชดำริและโครงการที่ทรงริเริ่มมีมากซึ่งล้วนแต่เป็นรากฐานในการพัฒนาชาติทั้งสิ้น โครงการของพระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบันที่สำคัญ ได้แก่ โครงการอีสานเขียว โครงการฝนหลวง โครงการปลูกป่าโครงการขุดคลองระบายน้ำ โครงการปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดในเมืองใหญ่ โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ ทรงทำเป็นแบบอย่างที่ดี ประชาชนและหน่วยราชการนำไปปฏิบัติก่อให้เกิดประโยชน์ในทางการพัฒนาชาติขึ้นมา นอกจากนี้ทรงทำให้เกิดความคิดในการดำรงชีวิตแบบใหม่ เช่น การประกอบอาชีพ การใช้วิทยากรมาช่วยทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

๔. บทบาทและหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ ด้านการทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

การพัฒนาและการปฏิรูปที่สำคัญ ๆ ของชาติส่วนใหญ่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปูพื้นฐานประชาธิปไตยโดยการจัดตั้งกระทรวงต่าง ๆ ทรงส่งเสริมการศึกษาและเลิกทาส ปัจจุบันพระมหากษัตริย์ทรงเกื้อหนุนวิทยาการสาขาต่าง ๆ ทรงสนับสนุนการศึกษาและศิลปวัฒนธรรม ทรงริเริ่มกิจการอันเป็นการแก้ปัญหาหลักทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยจะเห็นว่าโครงการตามพระราชดำริส่วนใหญ่มุ่งแก้ปัญหาหลักทางเกษตรกรรม เพื่อชาวนาชาวไร่และประชาชนผู้ยากไร้และด้อยโอกาสอันเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น โครงการฝนหลวง ชลประทาน พัฒนาที่ดิน พัฒนาชาวเขา เป็นต้น

กิจกรรมท้ายบทที่ ๒

คำชี้แจง : ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

๑. อารยธรรม หมายถึงอะไร

แนวตอบ สภาพประวัติศาสตร์

๒. อารยธรรมของโลกตะวันออก มีรากฐานมาจากแหล่งอารยธรรมประเทศอะไร

แนวตอบ จีนและอินเดีย

๓. สาเหตุของการเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ คืออะไร

แนวตอบ ความขัดแย้งทางการเมืองของทวีปยุโรป

๔. สงครามที่รุนแรงและทำให้เกิดความสูญเสียครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์โลกคือสงครามใด

แนวตอบ สงครามโลกครั้งที่ ๒

๕. การแข่งขันทางด้านเทคโนโลยีและสะสมอาวุธนิวเคลียร์ การสำรวจอวกาศการจารกรรม
จางๆ เพื่อแสดงแสนยานุภาพเกิดขึ้นในช่วงใด

แนวตอบ สงครามเย็น

บทที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย

ระบบเศรษฐกิจ หมายถึง กลุ่มบุคคลของสังคมที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มของสถาบันทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งยึดถือแนวปฏิบัติแนวทางเดียวกันในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถบำบัดความต้องการแก่บุคคลต่าง ๆ

ความหมายระบบเศรษฐกิจ

- รัฐเข้ามาดำเนินการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยกำหนดว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจชนิดใดที่รัฐจัดทำ กิจกรรมใดให้เอกชนดำเนินการ
- การรวมกันของหน่วยเศรษฐกิจ (หน่วยธุรกิจ/หน่วยครัวเรือน) เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีการกำหนดหน้าที่ของหน่วยเศรษฐกิจต่าง ๆ

ประเภทระบบเศรษฐกิจ ในปัจจุบันแบ่งระบบเศรษฐกิจเป็น ๓ ประเภท

๑. ระบบเศรษฐกิจแบบบังคับหรือสังคมนิยม
๒. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือระบบตลาด
๓. ระบบเศรษฐกิจแบบผสม

ระบบเศรษฐกิจไทย

๑. ระบบเศรษฐกิจแบบบังคับ หรือสังคมนิยม

- รัฐกำหนดควบคุม วางแผน ตัดสินใจเกี่ยวกับ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศ

- ทรัพย์สิน ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตเป็นของรัฐ

๒. ลักษณะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือระบบตลาด

- เอกชนหรือหน่วยธุรกิจต่าง ๆ มีอิสระในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

- เน้นการแข่งขันของเอกชน เกิดการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเพื่อแย่งตลาดการขายเป็นไปตามกลไกราคา

- เอกชนมีสิทธิในทรัพย์สินและปัจจัยการผลิต

๓. ลักษณะระบบเศรษฐกิจแบบผสม

- กิจกรรมทางเศรษฐกิจบางอย่างรัฐเป็นผู้ดำเนินการ บางอย่างเอกชนดำเนินการ

- เอกชนมีสิทธิในทรัพย์สิน มีเสรีภาพในการประกอบกิจกรรมภายใต้กฎหมาย มีการแข่งขันภายใต้กลไกราคา มีกำไร
- รัฐประกอบกิจกรรมที่เป็นสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็น
- รัฐเข้าแทรกแซงการผลิตของเอกชนเพื่อป้องกันการเอาเปรียบ

ลักษณะเศรษฐกิจไทย

ไทยใช้ระบบเศรษฐกิจแบบผสมแต่ค่อนข้างไปทางทุนนิยม เอกชนมีบทบาทในการผลิตด้านต่าง ๆ มากกว่ารัฐบาล เอกชนมีสิทธิในทรัพย์สินและปัจจัยการผลิต มีเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีการแข่งขันเพื่อพัฒนาคุณภาพของสินค้า รัฐบาลดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้านกิจกรรมสาธารณูปโภค

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ความหมาย และความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม เพื่อให้รายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลทำให้ประชากรของประเทศมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

๑. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
๒. ปัจจัยทางการเมือง
๓. ปัจจัยทางสังคม
๔. ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยเริ่มตั้งแต่ฉบับที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน คือฉบับที่ ๑๐ มีการกำหนดวาระของแผนฯ ดังนี้

๑. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๙
๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔
๓. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙
๔. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔
๕. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙
๖. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๓๐ - ๒๕๓๔
๗. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๓๕ - ๒๕๓๙

๘. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔
๙. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๙
๑๐. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔
๑๑. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙

ปัญหาเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

๑. ปัญหาทางด้านการเมือง
๒. ปัญหาภาระหนี้สิน
๓. ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดโลก
๔. ค่าเงินบาท
๕. สถานการณ์ภาพรวมของเศรษฐกิจโลกที่จะยังคงมีความผันผวนอยู่พอสมควร
๖. การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้วยเม็ดเงินมหาศาลของภาครัฐ
๗. ราคาของพลังงานที่มีแนวโน้มสูงขึ้น
๘. อัตราดอกเบี้ย
๙. อัตราเงินเฟ้ออาจมีโอกาสรับตัวขึ้นเล็กน้อย
๑๐. การขาดแคลนแรงงานซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ

ความสำคัญและความจำเป็นในการร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ

ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

๑. ความถนัดที่แตกต่างกันระหว่างบุคคลต่าง ๆ
๒. การค้าระหว่างประเทศมีสาเหตุมาจากความแตกต่างของปริมาณและชนิดของทรัพยากรการผลิต
๓. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ระหว่างภูมิภาคหรืออาณาเขตทางเศรษฐกิจตั้งแต่ ๒ แห่งขึ้นไป
๔. เศรษฐศาสตร์ทั่วไปเป็นการศึกษาที่เน้นภายในประเทศ
๕. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศประกอบด้วย เศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ และเศรษฐศาสตร์การเงินระหว่างประเทศ

ความจำเป็นในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

หลังจากที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง ความเสียหายจากสงครามทำให้ประเทศต่าง ๆ อยู่ในภาวะความอดอยาก ประเทศเหล่านั้นจึงพยายามร่วมมือฟื้นฟูเศรษฐกิจของโลก ทำให้เศรษฐกิจและการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศขยายตัวมากขึ้น แต่เนื่องจากประเทศด้อย

พัฒนามีทรัพยากรจำกัดและศักยภาพในการผลิตต่ำ และแต่ละประเทศก็พยายามตั้งกำแพงภาษี กำหนดโควตาสำหรับสินค้านำเข้าหรือใช้นโยบายคุ้มครองสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ซึ่งเป็นการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ได้ยึดหลักการค้าเสรี จึงทำให้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการค้าระหว่างประเทศลดน้อยลง

จากความไม่เป็นธรรมในด้านการค้าระหว่างประเทศซึ่งมีการได้เปรียบและเสียเปรียบกัน ประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ที่ผลิตสินค้าคล้ายคลึงกัน และประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจร่วมกัน ได้มีการรวมกลุ่มกันและขยายการรวมกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจสำคัญ โดยมีหลักการและเป้าหมายของการรวมกลุ่ม ดังนี้

๑. การแก้ไขระบบภาษีศุลกากร
๒. การจัดตั้งเขตการค้าเสรี
๓. การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตอย่างเสรี
๔. การกำหนดนโยบายร่วมกัน

องค์การระหว่างประเทศเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

องค์การระหว่างประเทศเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่จะนำมากล่าวในที่นี้จะเป็นองค์การระหว่างรัฐบาลทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคที่ไทยมีความสัมพันธ์ด้วยที่สำคัญ ได้แก่

๑. องค์การการค้าโลก
๒. สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ อาเซียน

ระบบเศรษฐกิจในโลก

ระบบเศรษฐกิจ (Economic System) หมายถึง กลุ่มบุคคลของสังคมที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มของสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น สถาบันการผลิต สถาบันการเงินธนาคาร สถาบันการค้า สถาบันการขนส่ง สถาบันการประกันภัย ฯลฯ ซึ่งยึดถือแนวปฏิบัติแนวทางเดียวกันในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันคืออำนวยความสะดวกในการที่จะแก้ไขปัญหาพื้นฐาน ทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถบำบัดความต้องการให้แก่บุคคลต่างๆที่อยู่ร่วมกันในสังคมนั้นให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกสามารถ แบ่งออกเป็น ๔ ระบบใหญ่ๆ ดังนี้

๑. ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม
๒. ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์
๓. ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม
๔. ระบบเศรษฐกิจแบบผสม

ความสัมพันธ์ และผลกระทบทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกับภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก

เศรษฐกิจระหว่างประเทศ คือ การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วย การค้าระหว่างประเทศ การชำระเงินระหว่างประเทศ การร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศ หมายถึง การนำสินค้าและบริการจากประเทศหนึ่งแลกเปลี่ยนกับอีกประเทศ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศ

- ความแตกต่างของทรัพยากรและปัจจัยการผลิต
- ความแตกต่างของลักษณะทางกายภาพ
- ความแตกต่างในความสามารถทางการผลิต
- การสนับสนุนจากภาครัฐบาลและกฎหมายที่เอื้อต่อการลงทุน
- โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ

ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ

- แต่ละประเทศมีสินค้าครบตามความต้องการ
- การผลิตสินค้าในประเทศต่างๆ
- การกระจายผลผลิตไปสู่ผู้บริโภคอย่างกว้างขวาง
- เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
- การผลิตสินค้าเป็นการผลิตเพื่อการค้า

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. นโยบายการค้าแบบเสรี
๒. นโยบายการค้าแบบคุ้มกัน

นโยบายการค้าต่างประเทศของไทย

พื้นที่ทางเศรษฐกิจของไทย คือ เกษตรกรรม เพื่อไม่ให้เกิดการเสียเปรียบดุลการค้า จึงใช้นโยบายการค้าต่างประเทศแบบคุ้มทุน

ดุลการค้าระหว่างประเทศ

ดุลการค้า คือ การเปรียบเทียบมูลค่าสินค้าส่งออกกับมูลค่าสินค้าในเวลา ๑ ปี
ดุลการค้า มี ๓ ลักษณะ คือ

๑. ดุลการค้าเกินดุล
๒. ดุลการค้าสมดุล

๓. ดุลการค้าขาดดุล

ดุลการค้าของไทย

ดุลการค้าประเทศไทยมีลักษณะขาดดุลมาตลอด นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ เป็นต้นมา เนื่องจากสินค้าเข้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย คือ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา ประชาคมยุโรป และประเทศในกลุ่มอาเซียน

ปัญหาการค้าระหว่างประเทศของไทย

๑. ลัทธิกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ
๒. ตลาดการค้าในต่างประเทศยังไม่กว้างขวาง
๓. การแข่งขันแย่งตลาดของประเทศคู่แข่ง
๔. ข้อมูลพื้นฐานที่ต้องปฏิบัติตามกฎบังคับของเกตต์
๕. การขาดดุลการค้า แนวทางแก้ไข

การเงินระหว่างประเทศ

การเงินระหว่างประเทศเป็นการแสดงความสัมพันธ์ด้านการเงินระหว่างประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่ง

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ คือ การเปรียบเทียบราคาของเงินตราประเทศหนึ่งกับเงินตราของอีกประเทศหนึ่ง เงินตราที่ได้รับการยอมรับให้เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยน คือ เงินดอลลาร์สหรัฐ เงินเยน เงินยูโร

ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ

ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ประกอบไปด้วย ๔ ส่วนใหญ่ ๆ

๑. บัญชีเดินสะพัด
๒. บัญชีทุนเคลื่อนย้าย
๓. บัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ
๔. บัญชีเงินโอนและบริจาค

ภาวะดุลการชำระเงินของไทย

แม้ดุลการค้าของประเทศจะขาดดุลมาตลอด แต่ประเทศไทยไม่ขาดดุลการชำระเงิน ปีใดดุลการชำระเงินเกิดผลดี ทำให้ประเทศมี “ทุนสำรองระหว่างประเทศ”

การลงทุนระหว่างประเทศ

การลงทุนระหว่างประเทศ หมายถึง การที่รัฐบาลหรือเอกชนของประเทศหนึ่งนำเงินไปลงทุนดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรในอีกประเทศหนึ่ง

กลไกราคากับระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน

๑. **กลไกราคา** หมายถึง ภาวะการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าและบริการอันเกิดจากแรงผลักดันของอุปสงค์และอุปทาน

๒. **อุปสงค์** หมายถึง ปริมาณความต้องการซื้อสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่งของผู้บริโภคที่เต็มใจจะซื้อและซื้อหามาได้

๓. **อุปทาน** หมายถึง ปริมาณสินค้าและบริการที่ผู้ขายหรือผู้ผลิตยินดีขายหรือผลิตให้แก่ผู้ซื้อ

๔. **ดุลยภาพ** เป็นกลไกราคาทำงานโดยได้รับอิทธิพลจากทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่า ณ เวลาใด เวลาหนึ่ง ถ้าปริมาณความต้องการหรือปริมาณอุปสงค์ต่อสินค้าในตลาดมีมากเกินไปปริมาณสินค้าที่ผู้ผลิตจะยินดีขายให้ ราคาสินค้าก็มีแนวโน้มที่จะปรับตัวสูงขึ้น

การแทรกแซงกลไกราคาของรัฐบาลในการส่งเสริม และแก้ไขระบบเศรษฐกิจ

จากการศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์นั้น ทำให้ทราบว่า โดยปกติระบบราคาจะสามารถทำหน้าที่ในการจัดสรรสินค้า บริการ และปัจจัยการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็มีอยู่บ้างในบางกรณีถ้าปล่อยให้ระบบราคาทำหน้าที่ของมันไปตามลำพังโดยที่รัฐบาลไม่เข้าไปแทรกแซง จะมีผลต่อสินค้าบางอย่างและปัจจัยการผลิตบางชนิดทำให้ราคาแพงเกินไปหรือต่ำเกินไป ซึ่งอาจสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้บริโภค หรือผู้ผลิตได้ ซึ่งถ้าหากเกิดกรณีเช่นนี้ขึ้นทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซง โดยเป็นผู้กำหนดราคาใหม่ที่จะสามารถผ่อนคลายความเดือดร้อนของคนกลุ่มนี้ได้ ซึ่งวิธีการที่รัฐบาลใช้แทรกแซงราคาของสินค้าโดยทั่วไปมีอยู่ ๒ ชนิดคือ

๑. การแทรกแซงด้วยการกำหนดราคาขึ้นสูงหรือราคาเพดาน
๒. การแทรกแซงราคาด้วยการกำหนดราคาขึ้นต่ำ

ความหมาย ความสำคัญของเงินประเภทสถาบันการเงิน และสถาบันทางการเงิน

ความหมายของธนาคาร

ธนาคาร คือ สถาบันการเงินหรือองค์กรธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน โดยการระดมเงินทุน จากผู้ที่มีเงินทุนเกินความต้องการ และจะกระจายเงินทุนให้แก่ผู้ที่ต้องการเงินทุน แต่ขาดแคลนเงินทุนของตนเอง

ประเภทของธนาคาร

๑. **ธนาคารกลาง** เป็นสถาบันการเงินที่ทำหน้าที่ควบคุมระบบการเงินและเครดิตของประเทศเป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์

๒. ธนาคารพาณิชย์ เป็นสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม

ธนาคารกลาง

บทบาทหน้าที่ของธนาคารกลาง มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. เป็นผู้ออกธนบัตร
๒. เป็นผู้ควบคุมเงินสดของธนาคารพาณิชย์
๓. เป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารแห่งประเทศไทย

บทบาทหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทย

๑. ออกและพิมพ์ธนบัตร
๒. เก็บรักษาทุนสำรองเงินตรา
๓. เป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์
๔. เป็นธนาคารของรัฐบาล
๕. รักษาเสถียรภาพของเงินตรา

ธนาคารพาณิชย์

บทบาทหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์มีหน้าที่หลักดังนี้
หน้าที่ในด้านการให้บริการทางการเงิน ได้แก่

๑. การรับฝากเงิน
๒. การโอน
๓. การเรียกเก็บเงิน
๔. การให้เช่าที่บนิรภัย
๕. การเป็นทราสต์
๖. การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ

หน้าที่เกี่ยวกับการให้กู้ยืมและสร้างเงินฝาก

๑. การให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์
๒. การสร้างเงินฝากของธนาคารพาณิชย์

การคลัง รายได้ประชาชาติ

รายได้ประชาชาติ หมายถึง มูลค่าเป็นตัวเงินของสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย ตามราคาตลาดที่ผลิตขึ้นด้วยทรัพยากรของประเทศ ในระยะเวลา ๑ ปี

รายได้ประชาชาติ คำนวณได้ ๓ วิธี คือ

๑. การคำนวณจากด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการรวมมูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ประเทศผลิตขึ้น ในระยะเวลา ๑ ปี
๒. การคำนวณจากด้านรายได้ เป็นการรวมรายได้ทุกประเภทที่เจ้าของปัจจัยการผลิตได้รับจากการขายปัจจัยให้แก่ผู้ผลิต
๓. การคำนวณจากด้านรายจ่าย เป็นการคำนวณโดยการนำรายจ่ายของประชาชนในการซื้อสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายรวมกัน ในระยะเวลา ๑ ปี

ภาษีกับการพัฒนาประเทศ

การจัดเก็บภาษี

ภาษี หมายถึง รายได้หรือรายรับของรัฐบาลที่เรียกเก็บจากประชาชนทุกคนที่ทำงานเพื่อนำไปพัฒนาประเทศ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศให้เจริญและดีขึ้น ในการจัดเก็บภาษีต้องมียกประกอบ ๓ ประการคือ

๑. **ผู้เสียภาษีอากร** คือ บุคคลทุกคนที่ประกอบอาชีพและมีรายได้ ต้องมีหน้าที่เสียภาษีโดยไม่หลบเลี่ยง มิฉะนั้นถือเป็นความผิดตามกฎหมาย

๒. **ระบบการจัดเก็บภาษี** คือ วิธีการจัดเก็บภาษีที่มีหลักเกณฑ์ มีประสิทธิภาพและได้ผลตามเป้าหมาย

๓. **ประเภทของภาษี** ภาษีแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๑ **ภาษีทางตรง** คือ ภาษีที่เรียกเก็บจากผู้ที่มีรายได้ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมรดก เป็นต้น

๓.๒ **ภาษีทางอ้อม** คือ ภาษีที่ผู้มีรายรับผลักภาระภาษีไปยังผู้อื่น เช่น ภาษีสรรพสามิต อากรแสตมป์ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่าง ๆ เป็นต้น

ดุลการค้าและดุลการชำระเงิน

ดุลการค้า

ดุลการค้า หมายถึง บันทึกมูลค่าส่งออกและนำเข้าของประเทศหนึ่งกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งเป็น บ/ข แสดงเฉพาะรายการสินค้าเท่านั้น ตามปกตินิยมคิดเป็นระยะเวลา ๑ ปี

ดุลการค้าแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑. ดุลการค้าเกินดุล
๒. ดุลการค้าขาดดุล
๓. ดุลการค้าสมดุล

ดุลการชำระเงิน

ดุลการชำระเงิน หมายถึง บัญชีบันทึกยอดรับ รายจ่ายทางด้านการค้าและการลงทุน ทั้งสิ้น ที่ประเทศได้จ่ายให้หรือรายรับจากต่างประเทศในระยะเวลา ๑ ปี บัญชีดุลการค้าชำระเงินเป็นการเก็บรวบรวมสถิติการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศโดยจัดแบ่งเป็น การแลกเปลี่ยนสำหรับสินค้าที่ประเทศเราต้องการ เรียกว่า เดบิต (Debits) การแลกเปลี่ยนสำหรับสินค้าและบริการที่จัดส่งให้กับคนในต่างประเทศสำหรับสิ่งที่เขาต้องการ เรียกว่า เครดิต (Credit)

ลักษณะของดุลการค้า ของประเทศใดประเทศหนึ่งจะแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. ดุลการค้าเกินดุล
๒. ดุลการค้าขาดดุล
๓. ดุลการค้าสมดุล ประกอบด้วยบัญชีสำคัญ ๔ บัญชี คือ
 - บัญชีเดินสะพัด (Current Account)
 - บัญชีทุนเคลื่อนย้าย (Capital Movement Account)
 - บัญชีเงินบริจาคหรือเงินโอน (Transfer Payment) เป็นบัญชีที่บันทึกรายการเกี่ยวกับเงินบริจาคเงินช่วยเหลือ และเงินโอนต่าง ๆ ที่ได้รับหรือที่ประเทศโอนไป ให้ต่างประเทศ
 - ๔. บัญชีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ (International Reserve Account)

ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศไทยภูมิภาคต่าง ๆ และโลก

ปัญหาทางเศรษฐกิจในชุมชนและแนวทางแก้ปัญหา

การพัฒนาประเทศและปัญหาเศรษฐกิจในชุมชนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ช่วยสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้กันประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น

๑. ปัญหาความไม่สมดุลของภาคเศรษฐกิจ
๒. ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้
 - ปัญหาการกระจายรายได้
 - ปัญหาความยากจน
๓. ปัญหาด้านคุณภาพชีวิต
๔. ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๕. ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๔๐

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ การกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอนอย่างเป็นระบบ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) มีสาระสำคัญ คือ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ เน้นการพัฒนาให้เกิด “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” ดังนี้

๑. เร่งสร้างความสงบสุขให้สังคมโดยรวมมือร่วมกันสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งเสริมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหลักปฏิบัติร่วมกันทั้งสังคม พร้อมทั้งเสริมสร้างภาคราชการการเมืองและประชาสังคมให้เข้มแข็งภายใต้หลักประชาธิปไตย ที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นที่เชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชน

๒. มุ่งพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มั่นคงและสามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในโลกได้อย่างต่อเนื่อง พัฒนาความสามารถสติปัญญาและจิตใจให้พร้อมสำหรับการพัฒนาประเทศสู่สังคมฐานความรู้

๓. เพิ่มชนชั้นกลางให้กระจายทุกพื้นที่ของประเทศเพราะชนชั้นกลางเป็นกำลังสำคัญในการประสานประโยชน์และพัฒนาประเทศที่มีความสมดุล พร้อมทั้งส่งเสริมให้ทุกชนชั้นรู้จักหน้าที่ของตนเองและร่วมกันพัฒนาสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าและน่าอยู่

๔. พัฒนาภาคเกษตรให้คงอยู่กับสังคมไทยและผลิตอาหารให้เพียงพอสำหรับทุกคน เร่งพัฒนาความสามารถของเกษตรกรในการผลิตพืชอาหารที่มีคุณภาพในปริมาณมากพอที่จะเลี้ยงดูคนในประเทศและส่งเป็นสินค้าออกสนองความต้องการของประเทศต่าง ๆ สามารถเป็นผู้นำการผลิตและการค้าในเวทีโลกรวมทั้งรักษาความโดดเด่นของอาหารไทยที่ต่างประเทศชื่นชอบ

๕. ปรับปรุงการบริหารจัดการภาครัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตเกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

ผลของการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากผลของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ ก็ยังมีการขาดแคลนบริการพื้นฐานทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องขยายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่อไป ขณะเดียวกันก็จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาและสาธารณสุข เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อลด

ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สร้างความขัดแย้งทางการเมืองในขณะนั้น

ดังนั้น แผนพัฒนาฯฉบับที่ ๒ จึงมุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์และชัดเจนขึ้น โดยเน้นการเจริญเติบโตที่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคม โดยเพิ่มการพัฒนาสังคม สาธารณูปการ การสาธารณสุขและการศึกษา และไว้ในแผนพัฒนาฯ ด้วย และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แผนพัฒนาฯ ทุกฉบับก็ใช้คำว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาโดยตลอด ขณะเดียวกันก็ยังมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

กิจกรรมท้ายบทที่ ๓

คำชี้แจง : ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

๑. จงอธิบายระบบเศรษฐกิจของไทยพอเข้าใจ

แนวตอบ กลุ่มบุคคลของสังคมที่รวมตัวกันเป็น กลุ่มของสถาบันทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งยึดถือแนวปฏิบัติแนวทางเดียวกันในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถบำบัดความต้องการแก่บุคคลต่างๆ

๒. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ กับ ฉบับที่ ๒ จุดมุ่งหมายแตกต่างกันอย่างไร

แนวตอบ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ มีจุดมุ่งหมาย ส่งเสริมอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๒ มีจุดมุ่งหมาย พัฒนาสังคมควบคู่กับการ พัฒนาเศรษฐกิจแผนฉบับนี้จึงเริ่มใช้ชื่อว่า “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ส่งเสริมการผลิตเพื่อการส่งออก

๓. ให้ผู้เรียนบอกปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทยตามที่ผู้เรียนเข้าใจอย่างน้อย ๕ ข้อ

แนวตอบ

- ปัญหาทางด้านการเมือง
- ปัญหาการหนี้สิน
- ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดโลก
- ค่าเงินบาท
- สถานการณ์ภาพรวมของเศรษฐกิจโลกที่จะยังคงมีความผันผวนอยู่พอสมควร
- การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้วยเม็ดเงินมหาศาลของภาครัฐ
- ราคาของพลังงานที่มีแนวโน้มสูงขึ้น
- อัตราดอกเบี้ย
- อัตราเงินเฟ้ออาจมีโอกาสรับตัวขึ้นเล็กน้อย
- การขาดแคลนแรงงานซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมต่างๆ

๔. จงอธิบายกลไกราคากับเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบัน

แนวตอบ เป็นภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าและบริการอันเกิดจากแรงผลักดันของอุปสงค์และอุปทาน

๕. ผู้เรียนอธิบายความสำคัญของสถาบันธนาคารมาพอเข้าใจ

แนวตอบ ธนาคาร คือ สถาบันการเงินหรือองค์กรธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน โดยการระดมเงินทุน จากผู้ที่มีเงินทุนเกินความต้องการ และจะกระจายเงินทุนให้แก่ผู้ที่ต้องการเงินทุน แต่ขาดแคลนเงินทุนของตนเอง

บทที่ ๔ การเมืองการปกครอง

การปกครองระบอบประชาธิปไตย

เป็นระบอบการปกครองซึ่งประชาชนมีอำนาจสูงสุด โดยจะเห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันนี้จะแยกออกเป็น ๒ แบบ

๑. ระบอบประชาธิปไตยแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
๒. ระบอบประชาธิปไตยแบบมีประธานาธิบดีเป็นประมุข

หลักการของระบอบประชาธิปไตย

๑. หลักความเสมอภาค
 - ความเสมอภาคทางกฎหมาย
 - ความเสมอภาคทางการเมือง
 - ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ
 - ความเสมอภาคในด้านโอกาส
๒. หลักสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ขั้นพื้นฐาน
 - สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล
 - สิทธิและเสรีภาพทางการเมือง
 - สิทธิและเสรีภาพทางเศรษฐกิจ
๓. หลักนิติธรรม
๔. หลักการยอมรับเสียงส่วนมาก

ประเภทของประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

๑. ประชาธิปไตยโดยทางตรง
๒. ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม

ข้อดีของระบอบประชาธิปไตย

๑. ทำให้ประชาชนยึดหลักการที่ถูกต้อง ชอบธรรม มีระเบียบวินัย
๒. การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนทุกคนมีส่วนในการปกครองตนเอง เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดของประเทศ คือ อำนาจอธิปไตย
๓. ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกัน
๔. เป็นการปกครองที่ปฏิบัติตามมติของคนส่วนมาก

๕. ช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในหมู่ประชาชน ระหว่างรัฐกับประชาชน หรือระหว่างรัฐกับรัฐ

ข้อเสียของระบอบประชาธิปไตย

๑. ประชาชนสร้างความวุ่นวายเพราะไม่เข้าใจสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่
๒. ผู้แทนราษฎรสร้างผลงานในเฉพาะท้องถิ่นของตน แต่ไม่สนใจปัญหาประเทศชาติเท่าที่ควร
๓. ประชาชนไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตย ขาดสำนึกของประชาธิปไตยจึงเกิดการขายเสียง
๔. รัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภาอาจใช้ความได้เปรียบนี้จนกลายเป็นระบอบคณาธิปไตยได้
๕. ประชาชนเกิดความเบื่อหน่าย

การปกครองระบอบเผด็จการ

เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญแก่อำนาจรัฐและผู้ปกครอง อำนาจอธิปไตยจะอยู่เหนือเสรีภาพของบุคคล คณะบุคคลเดียว หรือพรรคการเมืองเดียว โดยจะถือประโยชน์ของรัฐมากกว่าของประชาชน

หลักการปกครองระบอบเผด็จการ

๑. ยึดหลักรวมอำนาจการปกครองไว้ที่ส่วนกลางของประเทศ
๒. ยึดหลักการใช้กำลัง
๓. ประชาชนต้องเชื่อฟังและปฏิบัติ ตามผู้นำอย่างเคร่งครัด
๔. สร้างความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตให้แก่ประชาชน
๕. ไม่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง
๖. จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

การปกครองระบอบเผด็จการ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

๑. ระบอบเผด็จการอำนาจนิยม
๒. ระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จนิยม

ข้อดีของการปกครองระบอบเผด็จการ

๑. สามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้เร็วกว่าระบอบประชาธิปไตย
๒. การแก้ปัญหาบางอย่างสามารถทำได้ดีกว่าระบอบประชาธิปไตย
๓. มีกำลังกองทัพและอาวุธเข้มแข็ง เป็นที่ยำเกรงของประเทศเพื่อนบ้าน

๔. มีส่วนให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ
๕. มีส่วนก่อให้เกิดการปกครองที่มีประสิทธิภาพเพราะมีการใช้อำนาจบังคับ
๖. สามารถแก้ปัญหาวิกฤตหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินได้อย่างรวดเร็ว

ข้อเสียของการปกครองระบอบเผด็จการ

๑. เป็นการริดรอนสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน
๒. เป็นการปกครองของคนกลุ่มน้อย
๓. มุ่งผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มหรือพรรคพวกของตน
๔. จำกัดและขัดขวางสิทธิ เสรีภาพของประชาชน
๕. บ้านเมืองไม่สงบสุขมีผู้ต่อต้านใช้กำลังอาวุธเข้าต่อสู้กับรัฐบาล
๖. เปิดช่องให้มหาอำนาจเข้ามาแทรกแซงได้
๗. นำประเทศไปสู่ความหายนะ

พัฒนาการของระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ ในโลก

จุดเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตย “ยุคโบราณ” มีหลายประเทศดังนี้

๑. ประเทศกรีก
๒. ประเทศซีเรีย
๓. ประเทศอินเดีย
๔. สาธารณรัฐโรมัน

จุดเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตย “ยุคกลาง” มีหลายประเทศดังนี้

๑. ระบบกลุ่มสาธารณรัฐคอสแซ็คยูเครน
๒. ประเทศอังกฤษ
๓. สหพันธ์ไอโรควออิส

จุดเริ่มต้นของระบอบประชาธิปไตย “คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘-๑๙” มีหลายประเทศดังนี้

๑. ประเทศสหรัฐอเมริกา
๒. ประเทศฝรั่งเศส
๓. ประเทศนิวซีแลนด์

ระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย

๑. เหตุการณ์สมัชชาธิปไตย พ.ศ. ๒๔๗๕ – ๒๕๓๕
๒. มูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕
๓. ประชาธิปไตย หลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖
๔. ประชาธิปไตยกับการมีส่วนร่วมในประเทศไทย

เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองการปกครองของประเทศไทย

เหตุการณ์ปกครองของประเทศไทยภายหลังปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ มีดังนี้

๑. กบฏบวรเดช พ.ศ. ๒๔๗๖
๒. การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐
๓. การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๐๑
๔. วันมหาวิปโยค ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖
๕. เหตุการณ์ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙
๖. การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๒๐
๗. การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๓๔ (รสช.)
๘. เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ (๑๗ - ๑๙ พ.ค. ๒๕๓๕)

เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองการปกครองของโลกที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองการปกครองของโลก นับเป็นมูลเหตุใหญ่ที่ทำให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ (ค.ศ. ๑๙๐๐ - ๒๐๐๐) ดังนี้

๑. สงครามโลกครั้งที่ ๑ (ค.ศ. ๑๙๑๔ - ๑๙๑๘)
๒. สงครามโลกครั้งที่ ๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙ - ๑๙๔๕)
๓. สงครามเย็น
๔. การเมืองโลกสู่สังคมไทย
๕. เกิดขบวนการนักศึกษาเป็นปรากฏการณ์ระดับโลก ในช่วงสงครามโลกทั้ง ๒ ครั้ง

หลักธรรมาภิบาล ภาครัฐหรือภาคเอกชนต้องยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล ๖ ประการ

๑. หลักนิติธรรม
๒. หลักคุณธรรม
๓. หลักความโปร่งใส
๔. หลักการมีส่วนร่วม
๕. หลักความรับผิดชอบ
๖. หลักความคุ้มค่า

แนวปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล

๑. ยึดมั่นในวัตถุประสงค์ขององค์กรและผลผลิตที่จะส่งมอบให้แก่ประชาชนและผู้ที่มา
รับบริการ

๒. ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในหน้าที่และบทบาทของตนเอง

๓. ส่งเสริมค่านิยมขององค์กรและแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของธรรมาภิบาล โดยการ
ปฏิบัติหรือพฤติกรรม

๔. มีการสื่อสารที่ดี มีการตัดสินใจอย่างโปร่งใสและมีการบริหารความเสี่ยง

๕. พัฒนาศักยภาพและความสามารถของส่วนบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งให้
มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๖. เข้าถึงประชาชนและต้องรับผิดชอบต่อการทำงานและผลงานอย่างจริงจัง

กิจกรรมท้ายบทที่ ๔

๑. จงบอกข้อดีและข้อเสียของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

แนวตอบ ข้อดี

๑. ทำให้ประชาชนยึดหลักการที่ถูกต้อง ชอบธรรม มีระเบียบวินัย
๒. การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนทุกคนมีส่วนในการปกครองตนเองเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดของประเทศคืออำนาจอธิปไตย
๓. ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกันเป็นการปกครองที่ปฏิบัติตามมติของคนส่วนมาก
๔. ช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในหมู่ประชาชน ระหว่างรัฐกับประชาชน หรือระหว่างรัฐกับรัฐ

ข้อเสีย

๑. ประชาชนสร้างความวุ่นวายเพราะไม่เข้าใจสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่
๒. ผู้แทนราษฎรสร้างผลงานในเฉพาะท้องถิ่นของตน แต่ไม่สนใจปัญหาประเทศชาติเท่าที่ควร
๓. ประชาชนไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตย ขาดสำนึกของประชาธิปไตยจึงเกิดการขายเสียง
๔. รัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภาอาจใช้ความได้เปรียบนี้จนกลายเป็นระบอบคณาธิปไตย
๕. ประชาชนเกิดความเบื่อหน่าย

๒. จงบอกหลักการของการปกครองระบอบเผด็จการ ๓ ข้อ

แนวตอบ ๑. ยึดหลักการรวมอำนาจการปกครองไว้ที่ส่วนกลางของประเทศ

๒. ยึดหลักการใช้กำลัง
๓. ประชาชนต้องเชื่อฟังและปฏิบัติ ตามผู้นำอย่างเคร่งครัด

๓. จงบอกเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองของไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๕ – ๒๕๔๙

แนวตอบ ๑. กบฏบวรเดช พ.ศ. ๒๔๗๖

๒. การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐
๓. การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๐๑
๔. วันมหาวิปโยค ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖
๕. เหตุการณ์ ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

- ๖. การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๒๐
- ๗. การรัฐประหาร พ.ศ. ๒๕๓๔ (รสช.)
- ๘. เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ (๑๗ - ๑๙ พ.ค. ๒๕๓๕)

๔. ให้นักศึกษาวิเคราะห์เหตุการณ์ทางการเมืองของไทยในปัจจุบัน

แนวตอบ เหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ สังคม ชุมชนและประเทศชาติได้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีผลกระทบกับการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลให้รายได้ด้านการท่องเที่ยวลดน้อยลง

๕. ให้นักศึกษาบอกหลักธรรมาภิบาลที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานมีกี่ข้อ อะไรบ้าง

แนวตอบมี ๖ ประการ ดังนี้

- ๑. หลักนิติธรรม
- ๒. หลักคุณธรรม
- ๓. หลักความโปร่งใส
- ๔. หลักการมีส่วนร่วม
- ๕. หลักความรับผิดชอบ
- ๖. หลักความคุ้มค่า

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

นายสุรพงษ์	จำจด	เลขาธิการ กศน.
นายประเสริฐ	หอมดี	รองเลขาธิการ กศน.
นางตรีณัฐ	สุขสุเดช	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
นายอรรณ	คจนวไล	ผู้อำนวยการ สถาบัน กศน.ภาคใต้

ผู้สรุปเนื้อหา

นางสาวกาญจนา	สิงหาด	ครู กศน.อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
นางสุทธิพร	ศศิธร	ครู กศน.อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
นางลักษณณ	ไทยรัตน์	ครู กศน.อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
นางเพียงจันทร์	สันหนุ	ครู กศน.อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
นางสาววันเพ็ญ	ช่วยนุกูล	ครู กศน.อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา
นางสาวจิตประภา	ทองแกมแก้ว	ครู กศน.อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

ผู้ตรวจและบรรณาธิการ

นางจุฑาทิพย์	ถาวรประสิทธิ์	ครู สถาบัน กศน.ภาคใต้
นางสายชล	จักรเจริญ	ครู สถาบัน กศน.ภาคใต้
นางสาวณัฐภััสสร	แดงมณี	ครู สถาบัน กศน.ภาคใต้

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวกิงกาญจน์	ประสมสุข	เจ้าหน้าที่ สถาบัน กศน.ภาคใต้
-----------------	----------	-------------------------------

ผู้ออกแบบปก

นายศุภโชค	ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
-----------	--------------	---

อวกาศแบบใหม่ : ศุภาโชค ครีรติศิลป์